

І. В. Лов'янова
доктор педагогічних наук, доцент
доцент, Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»
м. Кривий Ріг, Україна
e-mail: lovira22@i.ua

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОГО НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ МАТЕМАТИКИ

Виникнення інтересу до математики у багатьох учнів залежить від методики її викладання, від того на скільки уміло буде побудована навчальна робота. Орієнтуючись на загальні цілі формування професійної спрямованості особистості старшокласників, зміст професійно спрямованого навчання, рівень математичної підготовки випускників профільної школи, відбувається вибір загальних, внутрішніх та зовнішніх форм організації навчання.

Зміст категорії «форма навчання» у сучасній дидактиці розкривається через поняття «система навчання» і «форма навчального заняття». Кожна система навчання визначає організацію вивчення змісту освіти в часі і просторі. Це передбачає розподіл навчального матеріалу за роками та протягом року; місце навчання; контингент учнів; обсяг занять залежно від вікових та інших індивідуальних особливостей учнів; засоби навчання; пріоритетні форми навчальних занять; роль учителя в організації навчально-пізнавальної діяльності учнів тощо.

Цілі навчання досягаються різними формами, тобто способами організації занять. Сучасна дидактика визначає такі форми навчання: урок, семінар, диспут, дидактична гра, практикум, екскурсія, домашні завдання, залік, колоквиум. Формою, прийнятною для організації професійно спрямованого навчання математики, є гра [3], яка органічно відповідає віковим особливостям учнів і в якій мета переноситься з результату на процес. У педагогіці цю стародавню форму людської діяльності трансформовано у дидактичні ігри різних видів: рольові, імітаційні, ситуаційно-рольові та інші. У практиці навчання часто застосовуються кросворди, шаради, вікторини, драматизації, уявні мандрівки. Усе це — не власне ігри, а ігрові форми, які мають свої важливі функції і місце у навчанні.

Відмітними ознаками дидактичної гри будь-якого типу є: умовність (імітація у процесі гри певної реальної діяльності); наявність проблеми, навіть — конфлікту, зіткнення різних думок, ставлення до проблеми; невизначеність ситуації (гра не має однозначного розвитку або результату); розподіл ролей між учасниками гри; вмотивованість навчання самим процесом гри [1].

Структурними елементами гри є мета, ролі, зміст, сюжет, ситуація.

Методика підготовки і проведення гри умовно розподіляється на три етапи: підготовчий, основний, підсумковий. На підготовчому етапі вчитель визначає тему заняття, формулює його мету і завдання, розробляє ігровий сюжет, проблемні запитання, визначає ролі, подумки «програє» урок. Власне гра передбачає інструкцію вчителя, розподіл ролей, ознайомлення з правилами і змістом гри, її проведення. Підсумковий етап має на меті аналіз, оцінку заняття і результатів, визначення переможця, стимулювання учасників.

Ефективність формування знань, умінь та навичок учнів залежить від багатьох чинників, серед яких ми особливу увагу приділяємо: професійній готовності майбутніх учителів до технологічних змін в освіті; методичній озброєності майбутніх вчителів (опанування змісту навчання, різних форм і методів навчання, методичних основ організації педагогічної взаємодії на уроці). До організаційних форм навчання, якими мають володіти студенти-випускники, ми відносимо: навчальний діалог, гру, співробітництво, групову роботу учнів у

малих інтерактивних групах, певне місце серед них займають і такі види навчання, як: індивідуальне спілкування з учителем, робота в групі, колективна робота всього класу. На сучасному етапі переходу до особистісно-орієнтованих технологій навчання виникає необхідність з'ясування переваг кожного із зазначених видів навчання і вибір найбільш оптимального виду, через який може здійснюватися особистісно-орієнтований підхід. Грамотна комбінація видів навчання в організації процесу навчання потребує від студентів, майбутніх учителів математики, спеціальної підготовки. При цьому найбільш ефективними, з нашої точки зору, є ділові й рольові ігри, під час яких студенти, виконують роль учнів, засвоюють разом із змістом занять методичні особливості організації подібних занять зі школярами. Зміст дисциплін математичного циклу сприяє створенню малих інтерактивних груп (пари, інтерактивні квартети, інтерактивні п'ятірки, тощо) як на етапі ознайомлення і засвоєння нового навчального матеріалу, так і на інших етапах: закріплення, узагальнення, систематизації, контролю. Створення й організація роботи групи складається з таких етапів: 1) об'єднання учнів у групи, тут студенти знайомляться з найпоширенішими способами формування малих груп (з ініціативи вчителя, за бажанням учнів, за стилем інтелектуальної діяльності); 2) з'ясування функцій учасників і змісту діяльності груп; 3) робота в групах [2]. У запровадженні на заняттях із фахових дисциплін зі студентами роботу малих інтерактивних груп, ми вбачаємо шляхи формування професійної компетентності майбутніх вчителів математики через: опанування ними різних організаційних форм навчання, відпрацювання умінь добору необхідного навчального змісту під час підготовки до уроку, аналіз можливостей тієї й іншої організаційної форми навчання у досягненні поставленої мети конкретного уроку і вивчення теми загалом.

Література

1. Лов'янова І. В. Ігрові форми навчання математики як засіб гуманізації / І. В. Лов'янова, Н.В.Пашук // Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики. Збірник наукових праць. Випуск ІV – Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2008. – Т.1: Теорія та методика навчання математики. – С . 384–387.
2. Лов'янова І. В. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів на заняттях із фахових дисциплін / І. В. Лов'янова // Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції.- Зб. статей: Ч.1. – Ялта, 2007. – С.131-134.
3. Лов'янова І. В. Професійно спрямоване навчання математики у профільній школі: теоретичний аспект: монографія / І. В. Лов'янова. – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2014. – 354 с.

Лов'янова І. В. Підготовка майбутнього вчителя до організації професійно спрямованого навчання старшокласників математики

Анотація. Серед пріоритетних форм навчальних занять з математики у профільній школі у даному дослідженні виокремлено ігрові форми навчання, схарактеризовано вимоги до дидактичної гри. Вагоме значення у підготовці майбутнього вчителя математики до реалізації професійно спрямованого навчання старшокласників мають активні форми навчання: робота малих інтерактивних груп, ділові і рольові ігри.

Ключові слова: ігрові форми навчання, професійна компетентність майбутніх учителів математики.

Lovianova I. Preparation of the future teacher to the organization professionally directed teaching of high school mathematics

Abstract. Among the priority forms of studies in mathematics at profile school in this study highlighted game forms of training. We characterize the requirements for didactic game. Of great importance given to the preparation of the future mathematics of teacher in active of forms of learning: interactive work of small groups, business and role-playing games.

Key words: gaming learning, professional competence of future teachers of mathematics.